

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА МУЗИЧНОГО ТА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПОСТАНОВКА ГОЛОСУ
(назва навчальної дисципліни)

освітній ступінь _____ **бакалавр**
(назва освітнього ступеня)

галузь знань _____ **01 Освіта/Педагогіка**
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність _____ **для всіх спеціальностей**
(код і назва спеціальності)

освітня програма _____ **для всіх освітніх програм**

тип дисципліни _____ **вибіркова (сертифікована програма)**
(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньо-професійної програми

_____ (підпис, ініціали, прізвище)

РЕКОМЕНДОВАНО:

кафедрою МУЗИЧНОГО ТА
ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВ

протокол № 5 від 16.12.2019р.

Завідувач кафедри _____ Ж.С. Сироткіна

_____ (підпис, ініціали, прізвище)

ПОГОДЖЕНО:

Голова Ради з якості вищої освіти педагогічного факультету

_____ (підпис,



Ю.І. Сич
_____ ініціали, прізвище)

Розробники програми:

Сироткіна Жанна Єрофіївна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри музичного та образотворчого мистецтв ІДГУ

Рецензенти програми:

Чеботар Людмила Іванівна – старший викладач кафедри музичного та образотворчого мистецтв ІДГУ

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна	Заочна
Кількість кредитів:4	Лекції:	
	-	-
Загальна кількість годин:120	Практичні заняття:	
	-	-
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом:2-4	Лабораторні заняття:	
	-	-
Семестр: 4	Семінарські заняття:	
	-	-
Тижневе навантаження (год.):	Консультації:	
- аудиторне:3	-	-
- самостійна робота:5	Індивідуальні заняття:	
Форма підсумкового контролю: залік	12	4
Мова навчання: українська	Самостійна робота:	
	108	116

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

- **Предмет** вивчення навчальної дисципліни – процес виявлення та розвиток активного вокально-слухового сприймання та відтворення здобувачами вищої освіти творів вокального мистецтва.

Метою вивчення дисципліни є: сформувати професійні компетентності здобувачів вищої освіти в сфері вокалу, які мають розвинений мелодійний та гармонійний слух, володіють основами вокальної методики, вокальними навичками, що дозволить їм повною мірою реалізуватися в майбутній практичній діяльності в закладах освіти.

Передумови для вивчення дисципліни є наявність творчих здібностей та базових знань з елементарної теорії музики.

Міждисциплінарні зв'язки: «Загальне фортепіано», «Теорія музики та сольфеджіо».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути такі результати навчання:

1.Знати:

- жанри, стилі та форми вокальної музики;
- спеціальну термінологію;
- будову голосового апарату;
- гігієну голосу та профілактику захворювань голосового апарату;
- характер звуковедення, звукоформування, штрихи, манера виконання;
- класифікацію голосів;
- вокальну орфоєпію.

2.Вміти:

- використовувати різноманітні вокальні штрихи (характер звуковедення);
- використовувати під час співу емоції, темперамент;
- виконувати вокальний твір із супроводом(-);
- передавати різні художні образи в музично-театральних виставах за допомогою різних засобів музичної виразності;
- використовувати єдино регістровий способів звукоформування;
- розкривати художній образ вокального твору засобом перевтілення;
- володіти уміннями побудови образу вокального твору, його драматургічного розвитку;
- користуватися співацьким диханням, м'якою атакою звуку, відчувати співацьку опору;
- зробити музично-теоретичний аналіз;

- зробити виконавський аналіз;
- використовувати прийоми динамічного нюансування, розвитку рухливості голосу;
- володіти інтонаційною та стилістичною виразністю співочого голосу;
- застосовувати навички кантиленного співу;
- оволодіти артистичними навичками.

3. Комунікація:

- формувати комунікаційну стратегію з дотриманням етичних норм зі всіма учасниками освітнього процесу;
- організувати співпрацю учнів і вихованців та ефективно працювати в команді (педагогічному колективі освітнього закладу, інших професійних об'єднаннях);
- розуміти значення культури як форми людського існування, цінувати різноманіття та полікультурність світу і керуватися у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу і співробітництва;
- виявляти психологічні особливості засвоєння учнями навчальної інформації, психологічні особливості становлення характеру учнів, розвитку їх здібностей з метою діагностики, прогнозування ефективності та корекції педагогічного процесу.

4. Автономність та відповідальність:

- вчитися упродовж життя і вдосконалювати з високим рівнем автономності здобуті під час навчання компетенції;
- аналізувати соціально та особистісно значущі світоглядні проблеми, приймати рішення на основі сформованих ціннісних орієнтирів;
- створювати рівноправне і справедливе освітнє середовище, що сприяє навчанню всіх учнів, незалежно від їх соціально-культурно-економічного контексту.

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви модулів / тем	Кількість годин (денна форма навчання)							Кількість годин (заочна форма навчання)						
		Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота
1	Тема 1. Головні положення предмету «Постановка голосу»	1	-	-	-	-	1	14	-	-	-	-	-	-	14
2	Тема 2. Формування основ співацького дихання	2	-	-	-	-	2	14	1	-	-	-	-	1	12
3	Тема 3. Формування навичок вокального звуковедення	2	-	-	-	-	2	14	1	-	-	-	-	1	12
4.	Тема 4. Процес звукоутворення. Формування навичок роботи артикуляційного апарату	2	-	-	-	-	2	14	1	-	-	-	-	1	12
5.	Тема 5. Співацька позиція звуку	2	-	-	-	-	2	12	1	-	-	-	-	1	10
6.	Тема 6. Фізіологічні механізми співацької	1	-	-	-	-	1	12	-	-	-	-	-	-	10

	опори														
7.	Тема 7. Формування відчуття головного та грудного резонування	1	-	-	-	-	1	12	-	-	-	-	-	-	10
8.	Тема 8. Об'єднана опора співацького звуку. Дихання. Висока позиція звучання	1	-	-	-	-	1	12	-	-	-	-	-	-	10
Проміжний контроль		-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	4
Разом:		12	-	-	-	-	12	108	4	-	-	-	-	4	116

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Головні положення предмету «Постановка голосу»

Ознайомлення з будовою голосового апарату. Формування правильної співацької постави. М'язові відчуття під час співу на опорі. Відпрацювання співацького вдиху та видиху. Діафрагма, устрій та розташування.

Тема 2. Формування основ співацького дихання

Ознайомлення з основними типами дихання. Відпрацювання нижньореберно-діафрагматичного типу дихання. Формування самоорганізації співацького дихання. Засвоєння основних фаз співацького вдиху та видиху. Контроль за обсягом повітря під час видиху. Усвідомлення ролі «затримки дихання». Відпрацювання механізму видиху у співацькому процесі.

Тема 3. Формування навичок вокального звуковедення

Характеристика основних принципів та методів вокального навчання. Формування співацьких та художньо-виконавських навичок. Формування навичок співу на легато. Кантілена як основа академічного співацького мистецтва. Удосконалення навичок співацького дихання. Набуття навичок особливостей формування голосних та приголосних звуків, засвоєння правил орфографії та орфоєпії академічної манери співу.

Тема 4. Процес звукоутворення. Формування навичок роботи артикуляційного апарату

Ознайомлення з видами атаки звуку. Формування м'якої атаки звуку. Усвідомлення значення складових артикуляційного апарату (зуби, губи, язик та щелепи). Відпрацювання навичок артикуляції голосних та приголосних звуків. Роль мимічної мускулатури у співацькому процесі. Оволодіння навичками орфографії та орфоєпії.

Тема 5. Співацька позиція звуку

Формування відчуття опори звуку. Відпрацювання високої співацької позиції звуку. Усвідомлення ролі музичного слуху у фонаційному процесі та функцій складових вокального слуху (звуковисотний, динамічний, тембровий, ритмічний). Формування високого головного звучання та розвиток вокального слуху під час виконання вправ, вокалізів, художніх вокальних творів. Ознайомлення з вокально-тілесною схемою.

Тема 6. Фізіологічні механізми співацької опори

Вокально-тілесна схема. Формування і розвиток вокального слуху. Співацька опора. Формування поняття про співацьку опору. Складові співацької опори - опора звуку, опора дихання, опора мовлення. Продовження формування вокально-технічних навичок під час виконання вокальних творів.

Тема 7. Формування відчуття головного та грудного резонування

Усвідомлення ролі головного та грудного резонаторів як індикаторів повноцінного звучання голосу. Оволодіння технікою високого імпедансу. Відпрацювання відчуття резонансу у процесі виконання вокальних вправ, вокалізів, народних пісень та інших вокальних творів.

Тема 8. Об'єднана опора співацького звуку. Дихання. Висока позиція звучання

Удосконалення роботи над високою позицією звучання. Засвоєння поняття об'єднана опора співацького звуку та дихання. Удосконалення звучання голосних протягом усього діапазону. Розвиток співацького діапазону.

5.3. Організація самостійної роботи студентів

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	Форми звітності
1.	<i>Виконання індивідуальних завдань:</i>		
	1. Формування відчуття головного та грудного резонування.	34 (36)	Відповідь, виконання вокального твору
	2. Висока позиція звучання, об'єднана опора співацького звуку і дихання. Кантилений спів, методи вирівнювання регістрів.	34 (36)	Відповідь, виконання вокального твору
	3. Створення художнього образу вокального твору та відображення його емоційного змісту.	36 (40)	Відповідь, виконання вокального твору
2.	<i>Підготовка до проміжного контролю</i>	4 (4)	Модульна контрольна робота
Разом		108 (116)	

Тематика індивідуальних завдань

Орієнтовний перелік художньо-педагогічного репертуару:

Для високих голосів

Бетховен Л. Чарівна квітка. Бабак.

Булахов П. І немає у світі очей. Дзвіночки мої.

Варламов А. Гірські вершини. Ненаглядний ти мій.

Векерлен Ж. Ах, навіщо я не лужок. Коли б ти, краса моя. Менует Экзоде.

Глинка М. Ах ти, чи ніч, нічка. Ти, соловушка, замовкни.

Гурилев А. Сарафанчик.

Гуно Ш. "Садівник короля". (Оброб. швейцарської народної пісні)

Кортес С. Пісенька Баоли. з опери "Джордано Бруно"

Липатов В. Ластівка моя.

Мелье В. Колискова (Обробка італійської народної пісні)

Моцарт В. Тоска по весні. Маленька пряха.

Перголези Д. Ах, навіщо я не лужок.

Скарлатти Д. Ах, немає сил зносити терзання.

Стельник З. Колискова.

Флисс Б. Колискова.

Чайковский П. Осінь.

Шуман Р. Вечірня зірка. Совеня. Прихід весни.

Для середніх і низьких голосів

Алябьев А. Зимова дорога. Вечірній дзвін.

Бах И. За річкою старий будинок. Весняна пісня.

Брамс И. Пісня дівчини.

Булахов П. Не буди спогадів.

Векерлен Ж. Молода Флора. Пастушка. Менует Экзоде.

Гайдн И. Серенада.

Глюк Х. Арія Орфея (Заклинаю, благаю.") з опери "Орфей".

Григ Э. Лісовий гімн.

Гурилев А. Відгадай, моя рідна. Відлетіла пташечка. І нудно, і сумно.

Даргомижський А. Хлопець і діва. Я Вас любив. Розлучилися гордо ми.

Монтеверди К. Страждаючи, смерть зву я.

Туренков А. Пісня іншої русалки., Пісня ведзьми, з опери Кветка щасця.

Чайковский П. Осінь.

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

6.1. *Форми поточного контролю: індивідуальні завдання та індивідуальні заняття*

6.2. *Форми проміжного контролю: модульна контрольна робота*

6.3. *Форми підсумкового контролю: залік*

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є:

- індивідуальне прослуховування;
- індивідуальні заняття;
- заняття-концерт;
- контрольне прослуховування;
- модульна контрольна робота та ін.

Модульна контрольна робота складається з трьох завдань практичного спрямування:

Зразок варіанту модульної контрольної роботи:

1. Спів вокалізу №8 Ф.Абт.
2. Спів романсу А. Даргомижського «Я Вас любив».
3. Гра та спів української народної пісні «Забілів від снігу гай».

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. *Шкала та схема формування підсумкової оцінки*

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
90-100	зараховано
70-89	
51-69	
26-50	не зараховано
1-25	

Схема розподілу балів

Максимальна кількість балів	70 балів (поточний контроль) – середньозважений бал оцінок за відповіді на семінарських заняттях та виконання індивідуальних завдань, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом.0,7	30 балів (проміжний контроль) – за результатами виконання модульної контрольної роботи
Мінімальний пороговий рівень	35 балів (поточний контроль)	16 балів (проміжний контроль)

8.2. *Критерії оцінювання під час аудиторних занять*

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Студент добре вміє реалізувати свої творчі можливості, збагачено звучить голос в головних та грудному регістрах, згладжені перехідні ноти, володіє кантиленою, добре володіє професійним співочим диханням, але ще потрібно знайти свій артистичний образ, неповторні риси індивідуальності. Студент багато працював над пошуком індивідуальної манери виконання, яскравої динаміки розвитку драматургії виконуваного твору, емоційної творчої самореалізації. Голос звучить професійно якісно в розширеному діапазоні, рівно і яскраво темброво забарвлений, але ще не вистачає теплоти, душевної ширості, багатства інтонації, сценічної виразності пластики та руху. Студент впевнено, в повній мірі, з майстерністю розкриває всю глибину авторського задуму твору,

	яскраво реалізуючи свій артистичний та енергетичний потенціал. Досконало володіє всіма можливостями свого голосу, заворожуючи слухача барвами тембру, багатством інтонацій, щирістю, своєрідною манерою співу. Вміє володіти слухацькою увагою.
4 бали	Студент добре володіє рівністю звучання (регістрами) голосу, розуміє стиль, жанровість пісень, емоційно 41 відчуває характер літературного образу пісні, але ще є недоліки: форсований звук, гнусавість, горлові відтінки, недоліки сценічного руху. Студент емоційно виразно розкриває задум твору творчо цікавий, володіє вокальними технічними прийомами на досить широкому діапазоні, витримує теситуру, але є недоліки: іноді сумнівна інтонація, метроритмічна нестабільність, пластична невиразність. Студент має добру професійну підготовку як в оволодінні вокально-музичними навиками, так і в роботі над художнім образом пісні, але ще потрібно працювати над музикальною виразністю та емоційною насиченістю акторського творчого прояву.
3 бали	Студент має елементарні навички в оволодінні голосовим апаратом, але не відчуває опори дихання, в'яла емоційна віддача, в'яла артикуляція та дикція. Намагається донести зміст виконуваного твору до слухача. Студент набуває досвіду в оволодінні резонаторами, голос звучить впевненіше, але тембрально нерівно. Не здобули розвитку акторські здібності, і це не дає змоги осмислено розкрити задум авторів пісні. Студент осмислено розкриває драматургію літературного тексту, але професійні вокальні навички, тобто володіння високою співочою позицією, відчуття опори звука та дихання повинні бути більшої впевненості.
2 бали	Студент не показав зачатків акторського мислення, має посередні вокально-музичні дані, не зумів оволодіти елементарними навичками (дихання, голосоведіння та ін.) Студент частково сприймає навички співу по звукоутворенню та диханню, творча думка залишається в'ялою, акторська робота невиразна. Студент майже не досяг успіхів.
1 бал	Студент не в змозі виявити акторське мислення, не оволодів вокальними навичками. Студент частково сприймає навички співу по звукоутворенню та диханню, творча думка залишається в'ялою, акторська робота невиразна. Студент майже не досяг успіхів.
0 балів	Студент не оволодів вокальними навичками; не виявляє навички співу по звукоутворенню та диханню; не досяг успіхів.

8.3. Критерії оцінювання індивідуальних завдань

Вид	Максимальна кількість балів
1. Формування відчуття головного та грудного резонування	5
2. Висока позиція звучання, об'єднана опора співацького звуку і дихання. Кантиленний спів, методи вирівнювання регістрів	5
3. Створення художнього образу вокального твору та відображення його емоційного змісту. Акумуляція виконавсько-художніх умінь і навичок	5

Формування відчуття головного та грудного резонування оцінюється за наступними критеріями: сформоване відчуття резонансу у процесі виконання вокальних вправ, вокалізів, народних пісень та інших вокальних творів.

Висока позиція звучання, об'єднана опора співацького звуку і дихання. Кантиленний спів, методи вирівнювання регістрів: застосування співацького вдиху та видиху; знання устрою та розташування діафрагми.

Критеріями оцінювання створення художнього образу вокального твору та відображення його емоційного змісту є: високий рівень сформованості виконавсько-художніх умінь і навичок; сформованість уявлень про специфіку музично-образного відображення світу; наявність умінь створювати певний емоційний настрій для кращого відображення змісту музичного твору; сформованість поняття співацького еталону.

8.4. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

1. Спів вокалізу	10
2. Спів романсу	10
3. Гра та спів шкільного репертуару	10
Усього	30 балів

8.5. Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

Підсумкова оцінка виставляється за результатами поточного та проміжного контролю.

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Фортепіано, мікрофон, MP3 плеєр, комп'ютер.

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

10.1 Основні джерела:

1. Антонюк В.Г. Вокальна педагогіка (сольний спів) : підручник / В.Г. Антонюк. – К. : Віпол, 2012.
2. Гринь Л.О. Теоретико-методичні основи вокальної підготовки майбутніх акторів / Науково-методичний посібник для студентів спеціальності „Театральне мистецтво”[науковий редактор Г.В.Локарева]. – Запоріжжя: ЗНУ, 2011.
3. Гнидь Б. Історія вокального мистецтва. - КНМАУ, 1997.
4. Дорошок ВД. Сливацький М.Ю. Основи вокально-педагогічної творчості вчителя музики. - Івано-Франківськ, 2007 р.
5. Монографія. Автор. Колектив викладачів кафедри співу Інституту мистецтв. «Голос людини та вокальна робота з ним». - Івано-Франківськ, 2010 р
6. О.Ткаченко Гігієна голосу у вокальній підготовці майбутніх фахівців музично-педагогічного профілю.-Київ,2014.
7. Чайка В. Мистецтво творити голосом. Роль психофізіологічного стану студента у розвитку його вокальної майстерності: поради педагога / В. Чайка. – Львів : Місіонер, 2012.

10.2 Додаткові джерела:

1. Вілінська І. Вокалізи для співака-початківця. - К.: МузичнаУкраїна, 1971.
2. Вілінська І. Вокалізи для високого голосу. — К.: Мистецтво, 1969.
3. Вілінська Г. Вокалізи для середнього голосу. - К.: Мистецтво, 1989.
4. Вілінська І. Вокалізи для низького голосу. - К.: Мистецтво, 1960.
5. Вороніна Р., Воронін О. 30 вокалізів на основінароднихпісень. - К.: МузичнаУкраїна, 1991.
6. Донець-Тессейер М. Збірниквправ для розвиткутехніки легких жіночихголосів. Ч. 1-4.-К.: Мистецтво, 1950-1970.

10.3 Електронні ресурси:

1. Гігієна голосу як одна з професійних ознак співака –Режим доступу :<http://www.ic.ac.kharkov.ua/RIO/kultura32/31.pdf>
2. Постановка голосу:техніка мови та фізіологія співу. –Режим доступу :[file:///C:/Users/2014/Downloads/Npd_2014_1_47%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/2014/Downloads/Npd_2014_1_47%20(1).pdf)
3. Дихальна гімнастика А.Н.Стрельникової –Режим доступу :http://fizrazvitie.ru/2010/08/blog-post_08.html <http://atletizm.com.ua/zdorove/pravilnoe-dykhanie/784-dykhatel'naya-gimnastika-strelnikovojuprazhneniya>